

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Paweł Pyzio
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Wojcieszka

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2021 r. w Warszawie

na rozprawie

I sprawy z powództwa głównego (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

przeciwko G. K. i A. K.

o zapłatę;

II sprawy z powództwa wzajemnego G. K. i A. K.

przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

I w zakresie powództwa głównego:

1. oddała powództwo;
2. ustala, że koszty procesu w zakresie powództwa głównego ponosi w całości (...) Bank S.A. z siedzibą w W., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu;

II w zakresie powództwa wzajemnego:

1. zasądza od (...) Bank S.A. z siedzibą w W. na rzecz G. K. i A. K. kwotę 330.895,98 zł. (trzysta trzydzieści tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt pięć złotych 98/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie :
 - od kwoty 250.989,60 zł. (dwieście pięćdziesiąt tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt dziewięć złotych 60/100) od dnia 27 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
 - od kwoty 79.906,38 zł. (siedemdziesiąt dziewięć tysięcy dziewięćset sześć złotych 38/100) od dnia 13 grudnia 2016r. do dnia zapłaty;
2. oddała powództwo wzajemne w pozostałym zakresie;
3. ustala, że koszty procesu w zakresie powództwa wzajemnego ponosi w całości (...) Bank S.A. z siedzibą w W., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

UZASADNIENIE

(...) Bank SA w W., pozewem z dnia 29 lipca 2015 r. wniósł o zasądzenie od pozwanych G. K. i A. K. na rzecz powoda kwot:

I. 914 369,04 zł (solidarnie) z odsetkami umownymi 6.64 % rocznie od dnia 29 lipca 2015 r. do dnia zapłaty ale nie więcej niż czterokrotność stopy lombardowej NBP;

II. 9 227,34 zł (solidarnie) z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

III. 8 958,64 zł (solidarnie);

IV. 196,00 zł (solidarnie);

oraz zasądzenia zwrotu kosztów sądowych w kwocie 11 660,00 zł oraz innych kosztów w kwocie 116,60 zł.

W uzasadnieniu wskazując, że strona pozwana nie wywiązała się z ciążącego na niej zobowiązania terminowego, tj. dokonywania spłat w wysokościach ustalonych w umowie kredytu hipotecznego z dnia 13 września 2006 r. nr (...), a w związku z brakiem zapłaty zaległych rat strona powodowa wypowiedziała przedmiotową umowę (pозew, złożony w elektronicznym postępowaniu upominawczym – k. 3-8)

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Ponadto w ramach powództwa wzajemnego wniosła o zasądzenie od (...) Bank SA w W. na rzecz pozwanych kwoty 250 989,60 zł tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. w związku z nieważnością umowy kredytu, tj. tytułem rat kapitałowo - odsetkowych uiszczonych na rzecz powoda przez pozwanych w walucie PLN oraz innych świadczeń spełnionych na jego rzecz przez pozwanych w związku z umową kredytu, wraz z odsetkami od dnia następującego po datach uiszczenia rat oraz świadczeń spełnionych na rzecz powoda do dnia zapłaty, ewentualnie tej kwoty jako odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. w zw. z art. 472 k.c. przy uwzględnieniu treści art. 354 i 355 k.c. wraz z odsetkami od dat następujących po dniach uiszczenia rat oraz świadczeń spełnionych na rzecz powoda do dnia zapłaty oraz kwoty 1 944,70 CHF tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. w zw. z nieważnością umowy kredytowej, tj. tytułem rat kapitałowo – odsetkowych od kredytu uiszczonych na rzecz powoda przez pozwanych w walucie CHF w zw. z umową kredytową, wraz z odsetkami do dat następujących po datach uiszczenia rat do dnia zapłaty wg. kursu z dnia zapłaty, ew. równowartości tej kwoty w PLN, tj. 6 611,39 zł jako nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c., ew. odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. w zw. z art. 472 k.c. przy uwzględnieniu treści art. 354 i 355 k.c. wraz z odsetkami od dat następujących po datach uiszczenia rat oraz świadczeń spełnionych na rzecz powoda do dnia zapłaty

ewentualnie

kwoty 28 639,81 zł tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. w zw. z zamieszczeniem w umowie kredytowej klauzul indeksacyjnych jako postanowień niedozwolonych, tj. tytułem nadpłat rat kapitałowo – odsetkowych od kredytu uiszczonych na rzecz powoda przez pozwanych w walucie PLN oraz innych świadczeń spełnionych na jego rzecz przez pozwanych na podstawie klauzul indeksacyjnych z umowy kredytowej, wraz z odsetkami od dat powództwa wzajemnego do dnia zapłaty, ewentualnie tej kwoty jako odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. w zw. z art. 472 k.c. przy uwzględnieniu treści art. 354 i 355 k.c. wraz z odsetkami od daty powództwa wzajemnego do dnia zapłaty oraz kwoty 604,29 CHF tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. w zw. z zamieszczeniem w umowie kredytowej klauzul indeksacyjnych jako postanowień niedozwolonych, tj. tytułem nadpłat rat kapitałowo – odsetkowych od kredytu uiszczonych na rzecz powoda przez pozwanych w walucie CHF na podstawie klauzul indeksacyjnych z umowy kredytowej, wraz z odsetkami od dat powództwa wzajemnego do dnia

zapłaty, według kursu z dnia zapłaty, ewentualnie równowartości tej kwoty w PLN, tj. 2.054,45 zł jako nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c., ewentualnie jako odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. w zw. z art. 472 k.c. przy uwzględnieniu treści art. 354 i 355 k.c. wraz z odsetkami od daty powództwa wzajemnego do dnia zapłaty;

zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych (k. 83-124v.)

W uzasadnieniu – w pierwszej kolejności – zaprzeczając, jakoby powód udostępnił pozwanym dochodzoną przedmiotowym postępowaniu kwotę kapitału w wysokości 914 369,04 zł, zaznaczając, że powód udzielił pozwanym kredytu w kwocie 629 505,05 zł, a do dnia złożenia odpowiedzi na pozew pozwani spłacili tytułem kapitału i odsetek ponad 246 000,00 zł. W dalszej kolejności podnosząc, że dochodzone przez powoda roszczenie jest mu nienależne, albowiem kredyt został indeksowany do kursu CHF – indeksacja ta jest sprzeczna z prawem i powoduje nieważność całej umowy kredytu. Pozwani podnieśli także zarzut przedawnienia, wskazując, że umowa została zawarta w ramach prowadzenia działalności gospodarczej przez powoda i jest nieważna od początku, tak więc roszczenie o zwrot udostępnionej kwoty przedawniło się w 2009 r., czyli z upływem trzech lat od terminu wymagalności dla zwrotu tego roszczenia (od uruchomienia kredytu); tak samo, roszczenie o odsetki umowne oraz odsetki karne są nienależne. Podnosząc zarzut nieważności umowy wskazano, że przedmiotem zobowiązania pozwanych jest obowiązek zwrotu kwoty 629 505,05 zł, tak więc tylko tę kwotę pozwani powinni ewentualnie zwrócić powodowi – mając na względzie treść art. 358⁽¹⁾ § 1 k.p.c. Zaznaczyli jednak, że powodowi nie przysługuje dochodzone pozwem roszczenie, zaś umowa kredytu zawarta w 2006 r., kiedy to prawo nie zezwalało na zawieranie umów kredytów indeksowanych, jest od początku nieważna – w tym względzie powołując się na treść art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego oraz wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej w 2011 r. Pozwani wskazali, że dopiero od dnia wejścia w życie tzw. ustawy antyspreadowej prawo bankowe zezwalało na zawieranie nowych umów kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej, jednocześnie do tego czasu w prawie polskim obowiązywała w tym zakresie zasada nominalizmu i walutowości. Zdaniem pozwanych – z powołaniem treści art. 69 ust. 2 pkt 2 prawa bankowego – umowa kredytu powinna określać kwotę i walutę kredytu, zatem skoro w umowie kredytowej jedyną kwotą i walutą kredytu jest kwota wyrażona w walucie polskiej, a jednocześnie do dnia wejścia w życie ustawy antyspreadowej prawo bankowe nie przewidywało możliwości aby kwota kredytu mogła zostać poddana indeksacji do waluty obcej, to kwota 629 505,05 zł i waluta PLN wskazana w umowie stanowi rzeczywistą kwotę i walutę kredytu – co pozostaje w zgodzie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego. Pozwani zaznaczyli także, iż nie podpisali aneksu do umowy, co warunkowało zastosowanie ustawy antyspreadowej do umowy w zakresie pozostałej do spłaty części kapitału, a ponadto powołali się na art. 3 k.c. Przechodząc dalej pozwani poruszyli kwestię klauzuli indeksacyjnej zamieszczonej w umowie, wskazując, że traktowanie jej jako będącej wyrazem swobody umów jest nieuzasadnione prawnie. Zaznaczyli, że celem klauzul waloryzacyjnych jest ochrona świadczenia przed inflacją wywołaną zmianą siły nabywczej pieniądza i zapewnienie równowartości świadczenia udostępnionego drugiej stronie, a nie dokonywanie sukcesywnych transakcji wymiany waluty, a taki mechanizm funkcjonowania klauzul indeksacyjnych wpisany jest w umowy kredytów indeksowanych – jak w umowie kredytowej. Co do odsetek wskazując, że mogą być naliczane jedynie od sumy głównej, tj. wartości kredytu rzeczywiście udzielonego, tj. wartości środków w PLN udostępnionej kredytobiorcom a nie od wartości kredytu indeksowanego do waluty CHF, zaznaczając, że z czynności prawnej jaką jest umowa kredytu, zgodnie z art. 69 § 1 prawa bankowego wynika, jedynie że pozwani zobowiązani są zapłacić odsetki wg określonej stawki i marży powoda wyliczone od udostępnionej kwoty kredytu; pozostała część odsetek jest zaś świadczeniem dodatkowym na rzecz powoda, która się mu nie należy. Pozwani zwrócili także uwagę, że zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka kaucyjna wyrażona w PLN, skoro tak to, w ich ocenie należało przyjąć, że kredyt został udzielony pozwanym w PLN, a zatem zobowiązanie pozwanych względem powoda jest również w tej walucie, a nie w kwocie lub walucie indeksowanej lub jej równowartości; odsetki od kredytu udostępnionego pozwanym są ustalone w oparciu o stawkę WIBOR3M, która jest właściwa wyłącznie do kredytów w PLN; operacje podjęte przez powoda w związku z umową kredytową pozwanych stanowią działalność podlegającą dyrektywie MiFID, której – zdaniem pozwanych – powód nie zastosował, bowiem gdyby to zrobił to poinformowałby pozwanych, że co prawda umowa nazywa się kredyt indeksowany, ale tak naprawdę jest to zakład opiewający na instrument finansowy, na którym pozwani mogą stracić i ta strata jest potencjalnie nieograniczona – jak wskazali pozwani takiej umowy by nie podpisali. Pozwani podkreślili,

że poprzez umowę kredytową powód zapewnił sobie możliwość dowolnego i jednostronnego (z korzyścią dla powoda) kształtowania kursów walut kupna i sprzedaży (klausule indeksacyjne zezwalające na spread), a na pozwanych zostało przerzucone m. in. ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe oraz ryzyko egzekucji z całego majątku a nie tylko kredytowanej nieruchomości. Zdaniem pozwanych, powód wykorzystał istniejącą po jego stronie przewagę wiedzy i możliwości finansowych do tego aby wykreować taki stosunek prawny, w którym powód jest w pełni zabezpieczony i za nic nie odpowiada, a na pozwanych przerzucone są wszelkie ryzyka związane z umową. Pozwani podkreślili również, że powód jest instytucją zaufania publicznego i ma obowiązek działania z zachowaniem zasad lojalności i nie może wykorzystywać swego profesjonalizmu w sposób naruszający interesy klientów; powinien działać uczciwie i rozważnie, z poszanowaniem słusznego interesu klientów i dobra rynku finansowego oraz nie nadużywać swojej dominującej pozycji wynikającej z przewagi zasobów. Zdaniem pozwanych sporna klauzula indeksacyjna narusza także dobre obyczaje. Pozwani podkreślili, że nigdy nie umówili się z powodem na kwotę kredytu w CHF – taka kwota nie została bowiem wskazana w umowie, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że nie doszło pomiędzy stronami do konsensusu w zakresie essentialia negotii tej umowy. Zdaniem pozwanych umowa kredytu na kwotę kredytu w CHF jest umową nieistniejącą od samego początku i tak samo nie istnieje zobowiązanie pozwanych do zwrotu roszczenia powoda jako równowartości złotych indeksowanych do waluty CHF, ze wskazaniem, że ewentualną podstawą prawną wskazującą na bezzasadność roszczeń powoda jest fakt, iż powód do wyliczenia swojego świadczenia posłużył się klauzulami indeksacyjnymi, które mają charakter abuzywny i jako takie są niewiążące, zatem nie mogą służyć do wyliczenia roszczenia powoda. Rozszerzając kwestię bezskuteczności klauzul indeksacyjnych w umowie, w pierwszej kolejności pozwani wskazali, że umowa kredytowa w § 2 ust. 2 i § 4 ust. 2 zawiera takie właśnie klauzule. W dalszej części – powołując się na wybrane orzecznictwo – wskazując, że klauzule indeksacyjne, jak te zawarte w umowie kredytowej, zostały uznane za niedozwolone w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. i zakazane w obrocie z konsumentami, czego konsekwencją było wpisanie ich do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Pozwani podali również, że nie mieli możliwości negocjacji umowy kredytowej, a proces przyjmowania dokumentów pomiędzy powodem a pozwanymi, odbywał się w ten sposób, że powód proponował treść dokumentów, a pozwani mogli treść tę zaakceptować albo nie. Dodatkowo pozwani wskazali, że klauzule niedozwolone nie określają głównego świadczenia stron; nie są jednoznacznie sformułowane; indeksacja kredytu i rat kredytu odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzone przez powoda i to uprawnienie powoda do określania wysokości kursu CHF nie doznaje żadnych formalnie uregulowanych ograniczeń – umowa nie precyzuje sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku, nadto postanowienia umowy nie przewidują wymogu, aby wysokość kursu ustalonego przez bank pozostawała w określonej relacji do aktualnego kursu CHF ukształtowanego przez rynek walutowy lub na przykład kursu średniego publikowanego przez NBP. Pozwani podali także, że umowa powinna być wykonywana z pominięciem klauzul indeksacyjnych, wskazując, że eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne nie prowadzi do zniweczenia całego stosunku prawnego, nawet gdyby z okoliczności sprawy wynikało, że bez tych postanowień umowa nie zostałaby zawarta. Zdaniem pozwanych kredyt od początku powinien być rozliczany jak kredyt udzielony w walucie PLN. Pozwani podkreślili także, iż powód ignoruje bezskuteczność klauzul indeksacyjnych i wykonuje umowę kredytową z ich uwzględnieniem, dlatego też – w ocenie pozwanych – doszło do spełnienia przez nich na rzecz powoda świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. W zakresie wysokości dochodzonego roszczenia - z uwagi na nieważność umowy - pozwani wskazali, że kwota 250 989,60 zł i kwota 1 944,70 CHF (ew. 6 611,39 zł; wyliczona w oparciu o kurs średni NBP z dnia wymagalności poszczególnej raty uiszczonej w CHF) jest sumą środków przekazanych na rzecz powoda. Z kolei dochodzona w roszczeniu ewentualnym związanym z bezskutecznością klauzul indeksacyjnych zamieszczonych w umowie kredytowej kwota 28 630,81 zł stanowi różnicę pomiędzy sumą rat kredytu uiszczonych w PLN na rzecz powoda do października 2014 r. wynoszącą 250 989,60 zł, a łączną sumą rat kredytu w PLN wynoszącą 222 358,79 zł, którą pozwani byłiby zobowiązani rzeczywiście uiszczyć na rzecz powoda na tę datę, gdyby raty kredytu byłyby naliczane przy założeniu, że początkowe saldo kredytu wynoszące 629 505,50 zł, nie uległo indeksacji do CHF; kredyt jest oprocentowany według stawki przewidzianej w umowie; kredyt podlega spłacie w ratach zgodnie z umową, tj. nie podlegających przeliczeniu z waluty CHF na PLN lecz płatnych w PLN i naliczonych do kwoty salda w PLN. Natomiast kwota 604,29 CHF (ew. 2 054,45 zł; obliczona wg średniego kursu NBP obowiązującego na dzień wymagalności każdej z rat) jest różnicą pomiędzy sumą rat uiszczonych w CHF wynoszącą 1 944,70 CHF, a łączną sumą rat kredytu w CHF wynoszącą 1 340,40 CHF, którą pozwani byłiby

zobowiązani rzeczywiści uiszczyć na rzecz powoda, gdyby raty kredytu były naliczane przy założeniu Prawidłowych Zasad Wyliczenia Rat. Kończąc, pozwani wskazali, że z powodu nieważności umowy oraz podniesionego zarzutu przedawnienia roszczenie powodowi się nie należy w całości, tak w zakresie przedawnionego roszczenia o zwrot kapitału, jak i naliczonych od tak przedawnionego roszczenia odsetek, z ostrożności procesowej wskazując jednak, że powodowi w związku z nieważnością umowy z tytułu udostępnionego kapitału należna byłoby ew. kwota 370 806,08 zł jako różnica wynikająca z rozliczenia udostępnionej kwoty kredytu w wysokości 629 505,05 zł oraz wzajemnego roszczenia pozwanych w kwocie 258 698,97 zł (odpowieź na pozew, wraz z powództwem wzajemnym – k. 83-124v.).

Pismem z dnia 17 lutego 2016 r. (...) SA w W. podtrzymał w całości powództwo, zaś w zakresie pozwu wzajemnego wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów wzajemnych na rzecz pozwanego wzajemnego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma – odnosząc się do zarzutu nieważności umowy – wskazał, że art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. zezwala na indeksację świadczenia umownego w oparciu o dowolny miernik wartości, w tym walutę obcą; zaprzeczył także, jakoby możliwość zawierania umów kredytu indeksowanego istniała dopiero od 26.08.2011 r., tj. od daty wejścia w życie ustawy antyspreadowej, a sam fakt nie podpisania przez powodów wzajemnych aneksu umożliwiającego spłatę kredytu w walucie indeksacyjnej świadczy o tym, że uznali oni, iż umowa nie narusza ich interesów. Zaznaczył, że art. 69 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 prawa bankowego, nie ograniczają stron w ułożeniu stosunku umownego wedle swego wyboru, o ile zostanie wskazana kwota kredytu, waluta, okres kredytowania, cel, odsetki, a wykorzystanie mechanizmu indeksacji co do zasady nie narusza natury kredytu, przepisów prawa bankowego, ani żadnych innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa krajowego/międzynarodowego, dodając także, iż kredyty indeksowane/denominowane funkcjonowały i funkcjonują powszechnie w obrocie. Zaprzeczył, jakoby kredyt indeksowany był obejściem prawa bankowego. W zakresie odsetek wskazał, że pominięta została okoliczność, że raty kredytu były wskazywane do zapłaty we frankach, co dodatkowo powodowało, że odsetki te były naliczane wg niższej stopy, właściwej do oprocentowania należności w walucie szwajcarskiej. Co do podniesionej przez stronę przeciwną kwestii hipoteki, wskazał, że jest ona zabezpieczeniem akcesoryjnym i wtórnym wobec zobowiązania zabezpieczonego, dlatego też nie może służyć do ustalania treści tego zobowiązania. Zaprzeczył także jakoby do umowy kredytu należało stosować dyrektywę MiFID. Stwierdził, że strony osiągnęły konsensus co do warunków umowy kredytu, o czym świadczy kilkuletni już okres wykonywania umowy. Podał, że powodowie wzajemni nie mieli wątpliwości co do wysokości płaconych rat, jak i co do treści zobowiązania. Podkreślił, że w czasie, w którym powodowie wzajemni zaciągali swe zobowiązane, w prasie było wiele artykułów o ryzyku związanym z zaciąganiem długoterminowego kredytu w walucie – na które to informacje z pewnością się natknęli. Bank zaznaczył również, że strony nie umówiły się w jaki sposób ma być finansowana umowa kredytowa, tak więc pozwany wzajemny mógł użyć wszelkich dopuszczalnych przez prawo sposobów celem wykonania zobowiązania. Zdaniem pozwanego wzajemnego nie ulega także wątpliwości, że kredyt udzielony powodom wzajemnym był kredytem walutowym – kredytobiorca fizycznie otrzymuje kredyt w złotych, jednakże jego wartość jest indeksowana do waluty obcej, w której udzielany jest kredyt i w zależności od bieżącego kursu walutowego CHF/PLN jego wartość w złotych może być wyższa lub niższa niż wartość pierwotnie wypłaconego w złotych kredytu, nadto przed udzieleniem kredytu pozwany wzajemny zdobył środki w CHF odpowiadające wartości jego akcji kredytowej w CHF. Zdaniem banku wypłata kredytu w PLN nie ma wpływu na ocenę jego charakteru, bowiem był on zobowiązany do wypłaty środków z kredytu bezgotówkowo na rachunku podmiotów wskazanych we wniosku kredytowym, w szczególności sprzedawcy nieruchomości – zatem jeśli cena nieruchomości określona była w PLN, również powodowie wzajemni musieli dokonać zapłaty środków w tej walucie. O powyższym nie świadczy także fakt uiszczania przez powodów wzajemnych rat kapitałowo – odsetkowych w PLN, bowiem – jak wskazano – jest to naturalne rozwiązanie wynikające z tego, że większość kredytobiorców na polskim rynku uzyskuje wynagrodzenie w PLN. W odniesieniu do ryzyka kursowego, podkreślił, że spoczywa ono na obu stronach, w takim samym zakresie, a pozwany wzajemny nie był w stanie przewidzieć jak będzie układać się kurs waluty na przestrzeni 10 lat. Jego zdaniem naruszenie dobrych obyczajów może ewentualnie prowadzić do stwierdzenia abuzywności postanowień umowy, nie zaś jej nieważności. Z kolei odnosząc się do zarzutu abuzywności i bezskuteczności postanowień umowy kredytowej, wskazano, że klauzule indeksacyjne w umowie kredytowej i regulaminie są skuteczne. Jak podano uznanie podobnych postanowień umownych za abuzywne w

trybie kontroli abstrakcyjnej nie przesądza o abuzywności klauzul indeksacyjnych stosowanych przez pozwanego bank; sporne klauzule indeksacyjne przyznawały bankowi pewien stopień swobody w ustalaniu kursu wymiany, jednakże bank nigdy nie wykonywał swoich uprawnień w sposób, który naruszałby interes konsumenta; nie kwestionuje, że wskazane przez powodów wzajemnych klauzule nie były negocjowane indywidualnie i nie odnoszą się do świadczeń głównych stron, jednakże nie są one sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdyż odnoszą się do uzasadnionych wskaźników rynkowych oraz nie naruszają interesów powodów wzajemnych, gdyż stosowany kurs wymiany nie prowadził do osiągnięcia nieuzasadnionej korzyści kosztem drugiej strony. Zaznaczono, że powodowie wzajemni utrzymują, że skutkiem abuzywności klauzul indeksacyjnych jest utrata przez kredyt jego walutowego charakteru i konieczność jego rozliczenia tak jak kredytu udzielonego i spłacanego w PLN, przy jednoczesnym zachowaniu oprocentowania oferowanego dla kredytów w CHF – zdaniem pozwanego wzajemnego niniejsze doprowadziłoby do całkowitej zmiany charakteru kredytu i byłoby zaprzeczeniem zgodnego zamiaru stron z momentu jej zawierania. Zdaniem pozwanego banku nawet jeśli klauzule indeksacyjne w umowie kredytowej i regulaminie istotnie okazałyby się abuzywne, kredyt nie powinien stracić charakteru walutowego, a jedynym skutkiem powyższego powinna być zmiana kursu stosowanego przez pozwanego przy przeliczeniach na taki, który nie naruszałby interesów powodów wzajemnych. Kończąc zaprzeczył, jakoby roszczenie pozwanego wzajemnego o zapłatę uległo przedawnieniu – umowa kredytu nie jest nieważna, a bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia w którym roszczenia stało się wymagalne, co należy wiązać z wypowiedzeniem powodom wzajemnym przedmiotowej umowy w 2015 r. (replika powoda na pismo z dnia 7 grudnia 2015 r. – k. 414-427; tom III).

Pismem złożonym na rozprawie w dniu 24 listopada 2016 r. G. i A. K. dokonali zmiany wystosowanego względem banku powództwa wzajemnego w jego pkt 1 – żądając zasądzenie kwoty 330 895,98 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. w przypadku uznania, że umowa kredytowa jest obciążona sankcją bezwzględnej tudzież względnej nieważności ew. nie istnieje od początku z uwagi na niezgodnienie essentialia negotii w wyniku zastosowania klauzul indeksacyjnych o charakterze abuzywnym/nieuczciwym (§ 2 ust. 2 umowy w zakresie ustalania kursu kupna oraz § 4 ust. 2 umowy kredytu w zakresie ustalania kursu sprzedaży) (zmiana powództwa – k. 780-781; tom IV).

Pismem z dnia 27 grudnia 2016 r. (...) Bank SA w W. w całości podtrzymał żądanie zawarte w pozwie; wniósł o oddalenie powództwa wzajemnego – w całości podtrzymując dotychczasowe twierdzenia i argumenty wystosowane na poparcie reprezentowanego w sprawie stanowiska. Ponownie podkreślił, że sporna umowa jest umową kredytu, która została zawarta w sposób prawnie dopuszczalny i skuteczny. Obie strony, traktowały umowę jako ważną i wiążącą – przystąpiły do jej realizacji. Umowa nie zawiera wbudowanego finansowego instrumentu pochodnego; nie ma podstaw aby uznać ją za nieważną w części czy też w całości, niezawartą, czy też nieistniejącą. Brak jest także podstaw do przyjęcia, jakoby zawarte w umowie klauzule były abuzywne, ze wskazaniem, że ew. ich abuzywność nie powinna skutkować zmianą kredytu na kredyt złotowy (pismo – k. 795-809; tom IV).

Pismem z dnia 2 stycznia 2019 r. G. i A. K. wnieśli o rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z żądaniem pozwu (pismo – k. 1251-1261 v.; tom VII).

Pismem z dnia 20 stycznia 2020 r. (...) Bank SA w W. podtrzymał żądanie pozwu; wniósł o oddalenie pozwu wzajemnego (pismo – k. 1364-1366; tom VII).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Małżonkowie A. K. i G. K. 13 września 2006 roku, jako kredytobiorcy, zawarli z poprzednikiem prawnym powoda (...) Bankiem S.A. z siedzibą w K., jako kredytodawcą, „Umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do waluty obcej” (dowód: umowa kredytu – k. 44-46, 428-432, odpis pełny z KRS – 62-67, 68-72, 526-530, 532-535).

Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy bank udzielił kredytu w kwocie 629.505,05 złotych polskich indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w zawartej przez strony umowie kredytowej oraz „Regulaminie do umowy kredytu hipotecznego” (dalej: regulamin), stanowiącym jej integralną część. Kredyt został udzielony na sfinansowanie kosztów

nabycia nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) o powierzchni (...) m², refinansowanie części poniesionych kosztów nabycia nieruchomości oraz na pokrycie wskazanych w umowie składek ubezpieczeniowych (§ 1 ust. 3 umowy).

Strony postanowiły, iż spłata kredytu nastąpi w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 2 umowy).

Zabezpieczeniem spłaty kredytu była hipoteka kaucyjna na rzecz banku w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty udzielonego kredytu, ustanowiona na nabywanej przez powodów do majątku wspólnego nieruchomości. Dodatkowymi zabezpieczeniami spłaty kredytu były: cesja na rzecz Banku wierzytelności z tytułu ubezpieczenia domu od ognia, powodzi i innych zdarzeń losowych, weksel in blanco do czasu ustanowienia hipoteki na przedmiotowej nieruchomości, a także ubezpieczenie z tytułu ryzyka utraty wartości nieruchomości oraz ubezpieczenie kredytu z tytułu niskiego wkładu własnego (§ 8 umowy).

W § 2 ust. 2 umowy strony postanowiły, że w dniu wypłaty kredytu kwota wypłaconych środków będzie przeliczana na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” (dalej: Tabela Kursów) – obowiązującego w dniu uruchomienia środków.

W § 4 ust. 1 i 4 strony postanowiły, iż spłata wszelkich zobowiązań z tytułu zawartej umowy będzie następować w złotych, na rachunek pomocniczy określony w każdorazowym harmonogramie spłat kredytu, w terminach i kwotach według aktualnego harmonogramu. Zgodnie z § 19 ust. 5 regulaminu, kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującym w banku na podstawie obowiązującej w banku (...).

W § 4 ust. 2 umowy strony postanowiły, że wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w walucie indeksacyjnej – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów do waluty wyrażonej w umowie – obowiązującego w dniu spłaty.

Kredytobiorcy oświadczyli, iż są świadomi ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 4 ust. 3 umowy).

Strony postanowiły, iż oprocentowanie kredytu miało być zmienne i składa się na nie suma obowiązkowej stawki DBF i stałej marży banku wynoszącej 1,65%, co na dzień sporządzenia umowy wynosiło 3,04 % (§ 6 ust. 1 umowy). Zgodnie z postanowieniami § 14 regulaminu, indeks DBF oblicza się dla każdego kwartału ora dla każdego miesiąca, jako arytmetyczna średnia stawek LIBOR 3m, obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę (dowód: umowa kredytu – k. 44-46, 428-432, regulamin – k. 460-468).

Zapisy umowy dotyczące klauzul indeksacyjnych w tym ustalające zasady ustalania kursów CHF mający zastosowanie do ustalania zobowiązań kredytobiorców nie były z nimi indywidualnie ustalone (okoliczność bezsporna, przyznana przez kredytodawcę k. 421v).

Kredyt został wypłacony w dniu 26 września 2006 r. bezgotówkowo, jednorazowo, zgodnie z postanowieniami umowy kredytu częściowo na rachunek bankowy zbywców nieruchomości, a częściowo na rachunek pozwanej A. K., w łącznej kwocie 629.505,05 złotych, która po przeliczeniu do franka szwajcarskiego, stanowiła równowartość 260.448,93 CHF (okoliczność bezsporna, wyciąg z rachunku pozwanej – k. 131, zestawienie księgowe banku – k. 762 - 766).

W wykonaniu umowy pozwani od sierpnia 2011 roku do grudnia 2014 roku spłacali kredyt zgodnie z postanowieniami umowy, przy czym w dniu 9 sierpnia 2011 roku strony zawarły aneks nr 1 do umowy kredytu w ramach oferty (...), na mocy którego pozwani, w okresie kolejnych 24 miesięcy, korzystali z odroczenia płatności części rat kredytu (dowód: zestawienie księgowe banku – k. 762 – 766 aneks nr 1 – k. 48 – 49, 537-538, okoliczność bezsporna).

W związku z powstaniem zaległości w spłacie rat kredytu, powód, pismem z dnia 14 kwietnia 2015 roku wypowiedział zawartą pomiędzy stronami umowę kredytu (dowód: wypowiedzenie z dnia 14.04.2015 – k. 51, 54, 435, 439).

W okresie do dnia złożenia pozwu powodowie dokonali wpłat z tytułu należności z umowy kredytu na łączną kwotę 330.895,98 zł (okoliczność bezsporna, zestawienie księgowo banku – k. 762 - 766).

Po zawarciu umowy, dochodziło do znaczących zmian kursu franka szwajcarskiego w relacji do złotego polskiego. W dacie przeliczenia pierwszej raty kredytu kurs franka według Tabeli Kursów stosowanej przez powoda wynosił 2,5130, podczas gdy w szczytowym okresie jego wartość wynosiła 3,7702 (okoliczność bezsporna, zestawienie księgowo banku – k. 762 - 766).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wymienione uprzednio dokumenty, których wartości dowodowej strony nie kwestionowały. Nie budziły one również wątpliwości Sądu, wobec czego Sąd nie znalazł podstaw, aby odmówić im wiarygodności.

Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu instrumentów finansowych to jest do spraw bankowości o specjalizacji z zakresu instrumentów pochodnych/finansowych na okoliczność czy umowa kredytu indeksowanego zawiera w sobie instrument pochodny w formie SWAPa walutowo-procentowego, a w szczególności, czy kredyt indeksowany uruchomiony w walucie polskiej po uruchomieniu zmieniony w księgach rachunkowych banku na walutę franka szwajcarskiego ze stawką LIBOR, jak w niniejszej sprawie, w swej konstrukcji ma takie same lub zbliżone skutki finansowo-ekonomiczne jak udzielenie kredytu w złotych ze stawką WIBOR i zawarcie transakcji SWAPa walutowo-procentowego w okresie identycznym jak okres kredytowania wraz ze wskazaniem podobieństw oraz ewentualnych różnic,

- czy opisana omówiona powyżej struktura kredytu indeksowanego ma takie same skutki finansowo-ekonomiczne jak opisana struktura pod nazwą (...) dla przedsiębiorcy wraz ze wskazaniem podobieństw i różnic,

- w celu wyliczenia rat kapitałowo-odsetkowych, które powodowie zobowiązani byłiby uiszczyć na rzecz pozwanego oraz salda kredytu i harmonogramu jego spłat, przy założeniu, że początkowe saldo kredytu wynoszące w dacie zawarcia umowy 629.505,50 zł nie uległo indeksacji do franka szwajcarskiego, kredyt jest oprocentowany wg stawki i marży pozwanego wskazanych w umowie kredytowej, kredyt podlega spłacie w ratach wskazanych w umowie kredytowej

- w celu wyliczenia nadpłaty, jako różnicy pomiędzy łączną wysokością rat kapitałowo odsetkowych uiszczonych przez powodów, wskazaną w dokumentach załączonych do pozwu, a wyliczeniami dokonanymi w oparciu o pkt jak wyżej.

We wnioskach opinii biegły wskazał m.in, iż klauzule indeksacyjne w umowach kredytowych, przewidujące indeksację kwoty głównej oraz spłacanych rat do waluty obcej są wbudowanym instrumentem pochodnym, będącym jednocześnie jednym z rodzajów instrumentów finansowych. Ponadto biegły wskazał, iż bank zabezpieczał pozycje bilansowe na rynku międzybankowym transakcjami (...) i (...), z czego nie wynika jednak, iż kredytobiorca otrzymał kredyt w walucie CHF. Biegły obliczył wysokość rat kapitałowo-odsetkowych wpłaconych przez pozwanych na kwotę 330.895,99 zł oraz kwotę jaką kredytobiorca powinien wpłacić po wyeliminowaniu klauzul indeksacyjnych – 258.307,55 zł, oraz ich różnicę (opinia – k. 1077-1083). Powyższe obliczenia nie miały znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego, gdyż suma wpłat dokonanych przez powodów została wykazana w zestawieniu przedstawionym przez bank i nie była kwestionowana, zaś wobec nieważności całej umowy, obliczenia ewentualnych nadpłat – bezprzedmiotowe.

Powód złożył zastrzeżenia do powyższej opinii, wskazując na potrzebę powołania nowego biegłego ze względu na nieprawidłowo oznaczoną tezę, na którą została powołana opinia (pismo – k. 1101-1105v), a także ze względu na brak bezstronności biegłego z uwagi na opinie wygłaszane publicznie w mediach. (pismo – k. 1110-110v). Wniosek powoda o powołanie nowego biegłego z zakresu finansów i bankowości (k. 1101v), również należało oddalić, gdyż okoliczności

na jakie miałyby być dopuszczona opinia odnosiły się do przypadku, w którym umowa kredytowa pozostawałaby, przynajmniej częściowo, w mocy, a tym samym zmierzały do wykazania faktów nieistotnych dla sprawy.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka A. P. (protokół - k. 1057-1057v) jednak były one niemiarodajne dla ustalenia stanu faktycznego w sprawie. Świadek bowiem nie znał okoliczności dotyczących zawarcia umowy z powodami - jako analityk, badał jedynie ich zdolność kredytową i nie miał z nimi kontaktu. Na podstawie jej zeznań nie można było w sposób stanowczy ustalić, że procedura taka była w przypadku powodów zachowana.

Sąd oddalił pozostałe wnioski dowodowe stron gdyż zmierzał do wykazania faktów nieistotnych dla rozstrzygnięcia sprawy na podstawie art. 235² par. 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd zważył, co następuje:

Powód (pozwany wzajemny-dalej powód) domagał się w przedmiotowej sprawie zapłaty wskazanej w pozwie kwoty tytułem zobowiązań umownych pozwanych (powodów wzajemnych-dalej pozwanych) wynikających z umowy kredytu hipotecznego z dnia 13 września 2006 r. nr (...). Natomiast pozwani domagali się zasądzenia wskazanej w pozwie wzajemnym i dalszych pismach kwoty z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego z dnia 13 września 2006 r. nr (...). Tak więc najdalej idącym zarzutem sformułowanym przez strony był zarzut nieważności przedmiotowej umowy. Powoduje to konieczność rozważenia tego zarzutu w pierwszej kolejności gdyż będzie to przesądzało o zasadności roszczeń sformułowanych przez strony.

Zgodnie z art. 58 k.c.

§ 1. Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

§ 2. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zdaniem Sądu umowa kredytowa którą zawarły strony jest nieważna ponieważ wykracza poza granice swobody umów określone w art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy kredytu, tekst jedn. Dz. U. z 2002 r., nr 72, poz. 665 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Jak stanowi ust. 2 art. 69 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W § 2 ust. 2 umowy strony postanowiły, że w dniu wypłaty kredytu kwota wypłaconych środków będzie przeliczana na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut

dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” (dalej: Tabela Kursów) – obowiązującego w dniu uruchomienia środków. W § 4 ust. 1 i 4 strony postanowiły, iż spłata wszelkich zobowiązań z tytułu zawartej umowy będzie następować w złotych, na rachunek pomocniczy określony w każdorazowym harmonogramie spłat kredytu, w terminach i kwotach według aktualnego harmonogramu. Zgodnie z § 19 ust. 5 regulaminu, kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującym w banku na podstawie obowiązującej w banku (...). W § 4 ust. 2 umowy strony postanowiły, że wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w walucie indeksacyjnej – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów do waluty wyrażonej w umowie – obowiązującego w dniu spłaty.

Z postanowień tych wynika jednoznacznie, że warunki umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF, które miały zastosowanie do ustalania wysokości salda kredytu jak i wysokości rat kapitałowo- odsetkowych dawały pozwanemu bankowi uprawnienie do dowolnego kształtowania zobowiązań drugiej strony umowy. W tym zakresie postanowienia umowy nie zawierały żadnych ograniczeń, pozwalając bankowi na niczym nieograniczone ustalanie kursu CHF w swoich tabelach, a tym samym wysokości zobowiązań kredytobiorców. Zasadą kształtowania stosunków zobowiązaniowych jest równouprawnienie ich stron, czyli brak uprzywilejowanej pozycji jednego podmiotu w stosunku do drugiego. W konsekwencji nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego. (zob. SN w uchwale 7 sędziów z dnia 22 maja 1991 r., sygn. akt III CZP 15/91). W sytuacji gdy oznaczenie świadczenia zostało pozostawione jednej ze stron, powinno być ono oparte na obiektywnej podstawie, nie zaś pozostawione do swobodnego uznania strony. W przeciwnym wypadku zobowiązanie należałoby z reguły uznać za nieważne (zob. Agnieszka Pyrzyńska w Systemie Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna, tom 5, pod redakcją prof. dr hab. Ewy Łętowskiej, str. 205). Tak nie było w przypadku przedmiotowej umowy w której nie znalazły się żadne kryteria zgodnie z którymi miałby być ustalany kurs CHF. Jej zapisy nie przewidywały też żadnej możliwości wpływania przez kredytobiorców na wysokość tego kursu. Nie ma przy tym znaczenia w jaki sposób bank ustalał kursu CHF w swoich tabelach do których odwoływały się postanowienia umowy oraz to czy kurs ten był zbliżony do kursu rynkowego. Sama bowiem potencjalna możliwość kształtowania go w dowolny sposób przesądza o tym, że tak ukształtowany stosunek zobowiązaniowy jest sprzeczny z jego naturą (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2011 roku III CSK 206/10, postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 roku, III CZP 82/02, wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2014 roku IV CSK 585/13).

Konsekwencją poczynionych wyżej ustaleń jest także to, że nie sposób uznać, że postanowienia przedmiotowej umowy określają w wystarczający sposób wysokość zobowiązań jej stron. Możliwość dowolnego ustalania kursu CHF przez bank powoduje, że nie można ustalić na podstawie postanowień umowy jaka będzie wysokość zobowiązania kredytobiorców w dacie wypłaty kredytu, jak i w trakcie wykonywania umowy przez kredytobiorców (saldo) i jaka będzie wysokość zobowiązań kredytobiorców z tytułu obowiązku zapłaty rat kapitałowo- odsetkowych. Wszystkie te wartości mogą być dowolnie kształtowane przez bank poprzez ustalanie kursu CHF. Powoduje to sprzeczność umowy z bezwzględnie obowiązującymi przepisami art. 69 prawa bankowego.

Konsekwencją podniesionych wyżej okoliczności jest ustalenie, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna.

Zakładając natomiast, że umowa ta jest zgodna co do zasady z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa należałoby poczynić ustalenia czy postanowienia tej umowy nie stanowią klauzul abuzywnych.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisów tych wynika więc, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy jest wyłączona gdy postanowienie takie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem lub gdy określa główne świadczenia stron

i jest sformułowane w sposób jednoznaczny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18 postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych. Natomiast rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie.

Pozwani w dacie zawierania umowy byli konsumentami w znaczeniu przewidzianym w art. 22¹ k.c. Nie było co do tego sporu między stronami. Postanowienia umowy dotyczące ustalania kursów waluty nie były indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami. Brak indywidualnego uzgodnienia tych postanowień wynika z samego sposobu zawarcia umowy tj. zastosowania przez bank wzorca umowy. Jest oczywiste, że w takim przypadku kredytobiorca nie ma żadnego wpływu na postanowienia umowy w tej części. Ponadto jeśli tak było, to na banku spoczywa ciężar dowodu w tym zakresie zgodnie z art. 385¹ par. 4 k.c. Bank natomiast w toku procesu przyznał, że postanowienia umowy w tym zakresie nie były indywidualnie uzgadniane z kredytobiorcami.

Zdaniem Sądu wskazane wyżej klauzule umowne w zakresie ustalającym zasady przeliczania zobowiązań stron wynikających z umowy z CHF na PLN (bądź odwrotnie) i ustalania kursów walut mających do tego zastosowanie nie są głównymi świadczeniami stron, co umożliwi ich kontrolę pod względem abuzywności. Te postanowienia dotyczą kwestii nie mających istotnego znaczenia z punktu widzenia istoty stosunku zobowiązaniowego łączącego strony. Istotą umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami.

Powyższe ustalenia pozwalają na ocenę postanowień umowy w świetle pozostałych przesłanek abuzywności, tj. sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta. W sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszają interesy konsumenta postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy. Klauzula dobrych obyczajów nawiązuje do wyobrażeń o uczciwych, rzetelnych działaniach stron, a także do zaufania, lojalności, jak również - w stosunkach z konsumentami - do fachowości. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi (por. M. Bednarek w: System Prawa Prywatnego Tom 5 Prawo zobowiązań - część ogólna, 2013, s.766.). Przypomnieć w tym miejscu trzeba to co zostało przytoczone wyżej, że warunki umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF dawały pozwanemu bankowi uprawnienie do dowolnego kształtowania zobowiązań drugiej strony umowy. W tym zakresie postanowienia umowy nie zawierały żadnych ograniczeń, pozwalając bankowi na niczym nieograniczone ustalanie kursu CHF w swoich tabelach, a tym samym wysokości zobowiązań kredytobiorców. Nie ma przy tym znaczenia to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta (por. uchwała 7 sędziów SN w sprawie III CZP 27/18). Zdaniem Sądu postanowienia te są oczywiście sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy kredytobiorców. Wobec tego kredytobiorcy nie są tymi postanowieniami związani.

Na tym etapie konieczne jest więc ustalenie jakie są skutki uznania tych klauzul za abuzywne i w związku z tym za niewiążące kredytobiorców. Po wyeliminowaniu tych zapisów umowy nie jest możliwe ustalenie wysokości świadczenia kredytobiorcy, tj. ustalenie wysokości kwoty, która podlega zwrotowi na rzecz banku i która stanowi podstawę naliczenia odsetek należnych od kredytobiorców. Wobec niezgodnienia przez strony wysokości podstawowego świadczenia choćby jednej ze stron, umowę należy uznać za nieważną. Jednocześnie wyrok TSUE z 3

października 2019 r. w sprawie C-260/18 zakazuje uzupełniania powstałej w ten sposób luki w umowie przepisami dyspozytywnymi - w szczególności pozwalającym na zastosowanie kursu średniego NBP art. 358 § 2 k.c. Ponadto ustalenie, że umowa jest nieważna nie wywoła niekorzystnych skutków dla pozwanych. Ze stanowiska procesowego pozwanych wynika, że zdają sobie sprawę z konsekwencji takiego rozstrzygnięcia, o które ostatecznie wnosili.

Sąd uznał także, że tak ukształtowany stosunek prawny jest sprzeczny z zasadami współzycia społecznego (art. 58 par 2 k.c.).

Zasady współzycia społecznego to pozaprawne reguły postępowania ludzkiego ściśle powiązane z grupą reguł moralnych, zarówno indywidualnych, jak i społecznych, akceptowanych w społeczeństwie w określonym miejscu i czasie (T. Bukowski „Klauzule generalne w prawie cywilnym(...)”, Monitor Prawniczy nr 24/2008). Przez zasady współzycia społecznego rozumie się - w myśl dominującego w doktrynie poglądu - oceny moralne wyrażane w postaci uzasadnionych przez te oceny norm postępowania (norm moralnych), regulujących postępowanie jednych osób wobec innych. Ocena moralna to przeżycie polegające na udzieleniu aprobaty lub dezaprobaty jakiemuś czynowi ludzkiemu ze względu na to, w jakim stopniu przyczynia się ono do sprawiedliwego dobra innych ludzi. Szczególnego znaczenia na tle art. 58 § 2 k.c. nabierają oceny moralne dokonywane z uwagi na wartość jaką stanowi sprawiedliwa równość podmiotów. Pozwalają one w pewnych przypadkach uznać umowę za nieważną na podstawie komentowanego przepisu jeżeli jej zawarcie lub nadanie jej określonej treści było wynikiem nadużycia przez jedną ze stron silniejszej (pod różnymi względami) pozycji (P. Machnikowski /w:/ E. Gniewek (red.) Kodeks Cywilny, Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2010). O sprzeczności z zasadami współzycia społecznego mówi się także, gdy na gruncie danej umowy dochodzi do naruszenia tzw. słuszności (sprawiedliwości) kontraktowej rozumianej jako równomierny rozkład uprawnień i obowiązków w stosunku prawnym czy też korzyści i ciężarów oraz szans i ryzyk związanych z powstaniem i realizacją tego stosunku (...). Takie naruszenie ma miejsce, gdy zawarta przez stronę umowa nie jest wyrazem w pełni świadomej i rozważnej podjętej decyzji, gdyż na treść umowy wpłynął brak koniecznej wiedzy czy presja ekonomiczna(...). Negatywna ocena umowy ze względu na kryteria moralne uzasadniona jest w tych tylko przypadkach, gdy kontrahentowi osoby pokrzywdzonej można postawić zarzut złego postępowania, polegającego na wykorzystaniu (świadomym lub spowodowanym niedbalstwem) swojej przewagi (P. Machnikowski /w:/ E. Gniewek (red.) Kodeks Cywilny, Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2008). (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt I ACa 7/18).

Zdaniem Sądu bank oferując tego rodzaju kredyt nie dochował zasad lojalności, rzetelności i uczciwości wobec drugiej strony umowy. Bank nie poinformował kredytobiorców o tym, że zawierając umowę narażają się na nieograniczone ryzyko związane ze zmianami kursu CHF, ryzyko nieograniczonego wzrostu wysokości swoich zobowiązań wyrażonych w PLN czyli walucie w której uzyskiwali dochody, ryzyko mogące doprowadzić do niemożności wywiązywania się ze swoich zobowiązań i w konsekwencji nawet do utraty nieruchomości na którą kredyt był przeznaczony. Jednocześnie bank nie poinformował kredytobiorców o tym, że sam nie ponosi ryzyka związanego ze zmianami kursu CHF i poprzez instrumenty finansowe pozbywa się tego ryzyka po zawarciu umowy. Zdaniem Sądu także te okoliczności powodują, że umowa stron jest nieważna.

Powyższe ustalenia powodują, że zbędne są rozważania dotyczące pozostałych zarzutów pozwanych dotyczących przedmiotowej umowy.

W związku uznaniem, że umowa kredytowa łącząca strony jest nieważna Sąd oddalił powództwo główne dotyczące roszczeń banku wynikających z nienależytego wykonania umowy przez pozwanych, co nie przesądza o istnieniu roszczeń banku z innego tytułu np. bezpodstawnego wzbogacenia. Takiego roszczenia powód nie sformułował więc nie było ono przedmiotem oceny Sądu. W zakresie powództwa głównego Sąd orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 par.1 w zw. z art. 108 par. 1 k.p.c.

Przechodząc do oceny roszczenia pozwanych Sąd uznał je za wykazane zarówno co do zasady jak i wysokości.

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Zgodnie z art. 410 k.c.

§ 1. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego.

§ 2. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W związku z ustaleniem, że łącząca strony umowa była nieważna pozwani na podstawie powyższych przepisów mogli domagać się zwrotu tego co na jej podstawie świadczyli na rzecz powodowego banku. Wysokość ostatecznie dochodzonej przez pozwanych kwoty nie była kwestionowana i wynikała z dokumentów więc została zasądzona w ramach powództwa wzajemnego. Sąd zasądził odsetki ustawowe na podstawie art. 481 par. 1 k.c. Odsetki od kwoty 250.989,60 zł. zostały zasądzone od 27 stycznia 2016r. czyli po upływie 7 dni od daty doręczenia powodowi odpisu powództwa wzajemnego, natomiast od kwoty 79.906,38 od 13 grudnia 2016r. czyli po upływie 7 dni od daty doręczenia powodowi odpisu pisma z dnia 23 listopada 2016r. zawierającego rozszerzenie powództwa. W pozostałym zakresie żądania odsetek Sąd powództwo oddalił nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia. O kosztach powództwa wzajemnego orzeczono na podstawie art. 100 w zw. z art. 108 par. 1 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.